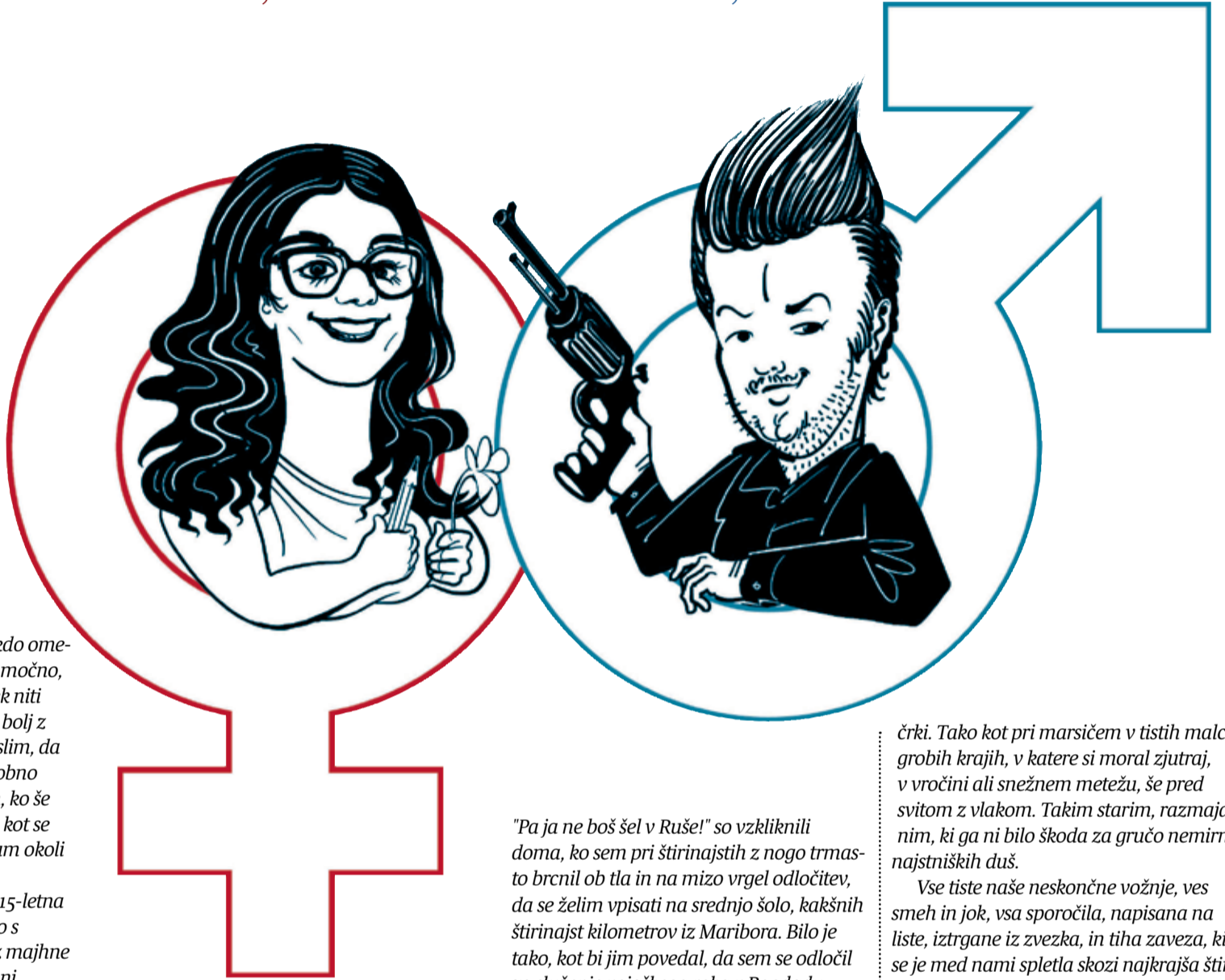

Matura

Andreja Kutin Lednik, novinarka / Denis Živčec, novinar

Matura je zame enako babica. Ko kdo omeni maturo, pomislim nanjo pekoče močno, ni mi čisto jasno, zakaj, ker dogodek niti ni toliko povezan z maturo, pač pa bolj z obdobjem pri koncu gimnazije. Mislim, da je bila predaja ključa ali nekaj podobno obrednega ob teh zrelostnih slavnih, ko še niti nisi tako zelo zrel. Vsaj ne tako, kot se zdiš sam sebi. Seveda to ugotoviš tam okoli tridesetih. Klasično prepozno.

Ampak najprej o babici. Komaj 15-letna Marija je nekaj let pred drugo vojno s kovčkom in pismom za teto odšla z majhne kmetije na Dolenjskem. Zanja tam ni ostalo kaj dosti prostora. Starejša sestra si je že ustvarila družino, ne, da bi bili do nje nesramni ali kruti, bila je prej lačna usta kot pomoč, hiša pa je bila tesna. Delala je doma in v graščini. Tisti, od koder je kočijaz vsako jutro pripeljal otroke v šolo. Ne da bi se drugim otrokom z vasi tako zelo tožilo po čevljih, ki so jih imeli graščinski otroci, ali po njihovi malici, to je bilo dejstvo. Oni imajo, mi ne, nihče ni spraševal ali dvomil v ta red. Marija je odšla s kovčkom v Kranj, ker si je želela delati za pošteno plačilo, in to v Tovarni. Z veliko začetnico.

Pojma nimam, kako se ji je reklo, čeprav je dostikrat pripovedovala o tisti tekstilni tovarni imenitnih lastnikov.

Z litrom žganja, za katerega je zapravila poslednje prihranke, je podkupila poslovodjo, da ji je dovolil delati, in se za površ še malo zlagala, da je starejša. Rešena blata, njiv, robotih kmečkih ljudi je začela živeti predvojno meščansko življenje in napredovala do nadzornice kvalitete v tisti tovarni, si kupila prve obleke, postala je Kranjčanka! Še po pol stoletja v Mariboru je nekatere besede izgovarjala z gorenjskim naglasom, tako, da je spomnila, da ni čisto od tukaj. In zvečer, preden sva zaspali, sva vedno odšli malo pogledat v Kranj. Tlakovce tam sem na čase poznala bolj kot mariborski asfalt.

In potem naj bi jaz postala zrela. Pri letih, ko je bila moja babica že meščanka, je vnukinja zaključevala gimnazijo brez obremenitev, brez hudih pritiskov. Mama pač ni bila ena tistih s 116-nivojskim načrtom

za moje življenje (hvala mami), vedno pa sta z babico ponavljali: "Lej, da ne boš nikoli od nikogar odvisna!" Spominjala pa se je babica gimnazijcev, tistih iz Kranja, ki so bili z maturo določeni za lepo meščansko življenje. In sedaj je njena edina vnukinja postala to, kar si je ona lahko ogledala le po svoji izmeni na ulicah finega mesta, maturantka.

In vnukinja? Razočarana, ker ima nemščino zaključeno samo tri (popolnoma upravičeno, moja nemščina je še sedaj podobna nečemu, česar si tudi R. R. Martin ne bi mogel izmisliti). Posledica tega je, da vnukinja maturantka ne bo odlična, in kaj naredi? Edino logično - s sošolci pred prvo spije kozarec, dva, morda celo kakega

preveč. Kot se po predaji ključa, ali kaj je pač že bilo, nekako spodobi. Pa cigareta, itak. Razgrajanje in muzika iz kuferama modrega pižoja z res dobrimi zvočniki.

"Babi, kaj ti je? Si slabe volje?" Nič, še en nič in res hudo dolg nič. Babi nikoli ni širila takega nič, midve sva bili vedno prijateljici. In potem le: "Veš, pred šolo sem bila zadnjič. Nisi se lepo vedla, pa kadila si." Oooo, šit, bemti, sranje. Stala je za grmovjem, ponosna na maturantko. To je največja trakulja slabe vesti neke mlade maturantke, ki je sicer potem izdelala maturo z odliko, končala študij, postala tudi meščanka (karkoli pač to danes je). A z mojo največjo zaveznico po tem dogodku o maturi nisva več govorili. Pa o Kranju tudi ne.

Največja trakulja slabe vesti neke maturantke

"Pa ja ne boš šel v Ruše!" so vzkliknili doma, ko sem pri štirinajstih z nogo trmaso brnil ob tla in na mizo vrgel odločitev, da se želim vpisati na srednjo šolo, kakšnih štirinajst kilometrov iz Maribora. Bilo je tako, kot bi jim povedal, da sem se odločil za služenje vojaškega roka v Bagdadu, čeprav bi se lahko vpisal na katero koli mariborsko gimnazijo. A se mi je takrat zdelo, da mi bo razneslo prsni koš, če se ne pahnem v vznemirljivo neznanost. Bila je prva uporniška stvar v mojem življenju. Razen tega, da sem pri tistih rosno mladih letih že imel kadilski kašelj. Gimnazija in srednja kemijska šola Ruše. Četrta gimnazija, kot ji pogovorno pravijo še danes. Vse na njej je bilo izzivalno neobičajno. Nekako alternativno. Medtem ko so tri glavne mariborske gimnazije snobovsko tekmovale v ugledu in prestižu, je njihova malce svojevrstna polsestra tam bogu za hrbtom furala povsem svojo zgodbo. In to kakšno.

V Rušah takrat ni bilo še ničesar. Dolga stara železniška proga se je vila skozi dolino mimo velike turobne, črno-sive tovarne dušika, ki je nekoč bila jugoslovanski ponos. Včasih so se iz njenih strašljivih dimnikov dvigali oblaki gostega dima in iz njih je nato padalo nekaj, kar je spominjalo na snežinke, četudi so v resnici to bili drobni rožnati kosmi - kdo ve česa že. O nakupovalnih središčih takrat tam nihče še sanjal ni. Ob železnici sta bila dva temna, zakajena vaška pajzla, eden od njiju z avtomatom za pikado, pod velikim industrijskim stolpom pa gostilna z belimi prti in močnim vonjem po fritezi. Na koncu edine ceste desno prodajalna kmetijskih pripomočkov in malo naprej šola v obliki črke T. V slavnějšíh časih so želeli zgraditi kompleks v obliki imena TITO, a je ostalo le pri prvi

črki. Tako kot pri marsičem v tistih malce grobih krajih, v katere si moral zjutraj, v vročini ali snežnem metezu, še pred svitom z vlakom. Takim starim, razmajanim, ki ga ni bilo škoda za gručo nemirnih najstniških duš.

Vse tiste naše neskončne vožnje, ves smeh in jok, vsa sporočila, napisana na liste, iztrgane iz zvezka, in tiha zaveza, ki se je med nami spletla skozi najkrajša štiri leta naših življenj. In ostala za zmeraj. Četudi obljuje, da se po maturi še kdaj vidimo, z izjemo dveh obletnic, večinoma nismo držali. Ruše so se izkazale za mojo najboljšo in najslabšo odločitev hkrati. Ker še danes ne pašem v nobeno škatlo. Čeprav, če dobro pomislim, nikoli zares nisem. Ko nisi obremenjen s tem, ali si prvi, drugi ali tretji, se odpre povsem nov prostor osebne rasti, ustvarjalnosti in doje-manja sveta, ki ga - tako kot sebe - nikoli ne jemlješ smrtno resno, temveč s kančkom zdrave ironije. Hvaležen sem, da nam niso v hrbet potisnili tiste toge palice in iz

nas naredili kariernih zombijev. Morda bi mi danes bilo kdaj lažje, če bi manjkrat razmišljal s svojo glavo in večkrat prikimal. A tega nas v Rušah

niso učili. To, da se pravo življenje začne šele zunaj cone udobja, da si je svoje mesto v svetu treba izboriti in da je kdaj vredno izbrati tudi daljšo pot, pa so nas. Pod črto je vsaka šola - šola. Kar od nje odneseš, še zdaleč ni samo stvar učbenikov.

Danes smo čez trideset. Nekateri so pristan našli v družinah, druge nemirne duše še sanjarimo o daljnih krajih. O vznemirljivem neznanem. Vsak že od nekoga, a še vedno samosvoji. V spominih vedno malce drug od drugega. In z delčkom srca vedno malce v Rušah. Četrta, ta kolumna je zate.

Četrta, ta kolumna je zate

Prihodnjič: Alenka Pinterič, pevka
Alfi Nipič, pevec